

Войтович Н.М.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Бричка Б.Б.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті подано різні трактування явища бідності як філософами, так і економістами; проведено опитування серед жителів міст і сіл Львівської області з метою аналізу рівня бідності; встановлено, що рівень бідності залишається на високому рівні, а темпи економічного зростання не дозволяють швидко підвищити рівень життя. Методологія дослідження – системний підхід до вивчення феномену бідності з використанням загальнонаукових методів, передусім систематизації, типологізації, узагальнення, анкетування, а також статистичних методів. Наукова новизна розвідки – це аналіз явища бідності із поєднанням історичного матеріалу з емпіричними даними, пов'язаними із рівнем доходів громадян, їхніми споживчими видатками та заощадженнями. Традиційно до причин формування бідності належать природні та географічні фактори, економічні фактори, медичне забезпечення, адміністративно-урядові проблеми, соціальні та демографічні фактори. Бідність в Україні має ще й певні особливості: низький рівень життя населення загалом; психологічне несприйняття економічної нерівності; раптова неочікувана бідність; так звана бідність поколінь; зростання кількості людей, котрі вважають себе бідними. На превеликий жаль, рівень бідності в Україні залишається достатньо високим, а темпи економічного зростання країни не дозволяють забезпечити стрімке зростання доходів на душу населення. За даними звіту Державного комітету статистики «Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за матеріалами вибіркового обстеження)», частка домогосподарств, що відносять себе до категорії бідних, зростає із 65,3% у 2019 році до 67,1% у 2020.

Ключові слова: бідність, рівень бідності, доходи, видатки, заощадження.

Постановка проблеми. У час перетворень і змін, побудови ринкової економіки спостерігаємо різкі коливання макроекономічних показників, які провокують поляризацію доходів, соціальну диференціацію та розшарування, що врешті призводять до загострення проблем, пов'язаних із бідністю, проте бідність є проявом і наслідком не лише вищезазначених факторів, а вже до причин її формування належать: 1) природні та географічні фактори (клімат, інтенсивне використання земель і зниження їхньої родючості); 2) економічні фактори (інфляційні тенденції, відсутність робочих місць і високий рівень безробіття); 3) медичне забезпечення (малий доступ до якісного медичного обслуговування, соціальні хвороби – СНІД, туберкульоз тощо); 4) адміністративно-урядові проблеми (відсутність демократичних трансформацій, які впливають на рівень поширення соціальної політики, слабе правове регулювання проблеми превентивності й усунення бідності); 5) соціальні та демографічні фактори (перенасе-

лення та відсутність контролю народжуваності, поширення злочинності, війна) [7, с. 82–83].

ООН визначає чотири основні прояви бідності: 1) коротке життя; 2) низьку професійно-освітню підготовку; 3) позбавлення економічної бази нормального життя – чистої питної води, медичних послуг; 4) вилучення із суспільного життя [6, с. 119]. Поряд із такими загальними ознаками українська бідність має цілу низку специфічних особливостей: низький рівень життя населення загалом; психологічне несприйняття економічної нерівності; раптова неочікувана бідність (як наслідок бойових дій на сході України); так звана бідність поколінь (йдеться про те, що люди, які тривалий час перебувають у стані бідності, втрачають віру в себе); зростання кількості людей, котрі вважають себе бідними (йдеться про емоційний аспект суб'єктивної бідності). З останньою особливістю пов'язане поняття «відносної бідності», що визначається шляхом порівняння із загальноприйнятим рівнем життя, який

вважається «нормальним» у цьому суспільстві [6, с. 121]. Бідність пов'язана не тільки з дефіцитом ресурсів, але і з так званим соціальним соромом, загостренням усвідомленості власної бідності, яке породжує суб'єктивне сприйняття картини бідності, розбіжність її оцінок [10].

Мета статті – подати різні трактування явища бідності як філософами, так і економістами; провести опитування серед жителів міст і сіл Львівської області для аналізу рівня бідності та показати її динаміку в контексті розвитку національної економіки.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблему бідності порушувала значна кількість дослідників, серед яких чільне місце займають філософи, економісти, соціологи А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Мілль, Т. Мальтус, Дж. Кейнс, Г. Спенсер, М. Вебер, О. Льюїс.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи праці філософів, економістів і вчених різних історичних епох і напрямів, подаємо різні тлумачення бідності як соціального явища. Так, Аристотель стверджував, що у державі має бути три елементи: один клас – дуже багатий, інший – дуже бідний, а третій є середнім, який мав би сумарно володіти більшістю майна, однак державі треба думати про бідних, адже бідність породжує бунт і злочини. Філософ вважав, що держава зі значною часткою бідних приречена на загибель [1, с. 71–78]. І. Кант був переконаний, що у суспільстві завжди будуть бідні, інваліди та хворі, на утримання яких потрібні державні кошти. Ці ідеї сьогодні практикуються соціально орієнтованими державами [14].

У класичній політекономії явища бідності та багатства були осмислені Адамом Смітом, Давідом Рікардо, Джоном Стюартом Міллем, Томасом Мальтусом. Зокрема, А. Сміт у фундаментальній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776) розглянув існування суперечностей між рівністю-нерівністю та справедливістю-несправедливістю в суспільстві. На його думку, нерівність у доходах – це об'єктивний процес, спричинений неоднаковими здібностями людей, навичками до важкої повсякденної праці, а також конкуренцією породженою ринковою організацією життя. На думку вченого, розмір заробітної платні чи прибутку кожної людини залежить від характеру діяльності останньої [8, с. 241]. Ймовірність успіху в певній професії дозволила А. Сміту стверджувати, що розмір доходу/прибутку індивіда чи підприємця залежить від ризику в обраній сфері діяльності. Тобто А. Сміт наголошує на таланті, здібностях, певній удачі

та навіть щасті (маючи на увазі «щасливий лотерейний квиток» у житті) [8, с. 242], проте, якщо соціально-економічну нерівність, що ґрунтується на індивідуальних якостях індивіда, умовах праці, сфері його діяльності можна вважати об'єктивним явищем ринкового суспільства, то нерівність, яка формується через втручання держави у господарську діяльність, є дійсно економічною проблемою. А. Сміт виділяє такі три напрями державного втручання: 1) обмеження конкуренції у деяких галузях; 2) пряме посилення (підтримку) конкуренції в інших галузях; 3) обмеження переливу капіталу і праці з однієї галузі до іншої [8, с. 243]. Регулювання державою ринку призводить до економічної нерівності та зростання бідності, тому роль держави А. Сміт бачить лише у виконанні суспільно важливих функцій, таких як захист населення, судочинство тощо [8, с. 245].

Д. Рікардо підкреслював, що бідність походить від лінощів народу. Щоб останній ставав щасливішим, потрібні стимули до праці [13, с. 46]. Для того треба створювати нові потреби та розвивати нові смаки. Країни повинні нагромаджувати багато більшу кількість капіталу доти, поки зменшена норма виробництва зробить ріст капіталу менш швидким, ніж ріст населення. Відповідно, функція формування платоспроможного попиту передбачає узгодження такого попиту з виробництвом споживчих товарів і кількістю населення [13, с. 50].

Дж. Мілль розумів, що у ринковій економіці існують сфери «безсилля ринку». На думку вченого, для того, щоб поліпшити ринок без ліквідації приватної власності, потрібно затвердити порядок, за якого «ніхто не бідний, ніхто не прагне стати багатшим і немає причин побоюватися бути відкинутим через зусилля інших проштовхнутися вперед». Функцію згладжування недоліків ринку повинна виконувати держава. Саме держава повинна створювати соціальну інфраструктуру, розвивати науку тощо [5].

Т. Мальтус відзначав, що причиною бідності є вищі темпи зростання населення порівняно зі зростанням ресурсів. Особливо швидко зростає якраз бідне населення, а держава лиш сприяє цьому через систему допомоги [9].

Загалом, на думку прихильників класичної економіки, ринкова система через механізм конкуренції забезпечує справедливий розподіл доходів, відповідно до вмінь, кваліфікації, таланту та здатності до ризику учасників ринкового процесу. Суть конкуренції як боротьби кожного учасника за максимальний вигоду незмінна (як незмінний і

її результат) – відбір найефективніших господарських одиниць [2]. Водночас державне втручання може послабити рівень конкуренції та знизити ефективність національної економіки. Тому, на думку класиків, ефективність економіки важливіша за соціальну рівність, яка може знизити стимули до праці й удосконалення.

Англійський економіст Дж. Кейнс був переконаний у тому, що бідність і циклічне безробіття можна подолати за допомогою державного регулювання на основі розширення сукупного попиту, що стимулюватиме національну економіку до рівня повної зайнятості. Відкидаючи концепцію «державного соціалізму», він стверджував, що «економічна анархія» ринкової системи на основі концепції *laissez-faire* (невтручання держави) не забезпечує повної зайнятості, а також достатньої рівності прибутків і багатства. Це вимагає розширення державних функцій і посилення державного контролю за заощадженнями й інвестиціями. Таким є шлях досягнення «соціальної справедливості та стабільності». Це дозволить створити керовану ринкову систему, за якої, як сподівався Кейнс, «грошові мотиви» будуть менш важливими. Кейнсіанську економічну політику сильно критикують як таку, що спричиняє інфляцію та зміцнює бюрократію [4].

Д. Норт, лауреат Нобелівської премії з економіки, відомий економіст вважав, що успіх країни залежить не від наявних у неї ресурсів і навіть не від темпів зростання економіки, а від домінуючого суспільного ладу. Є дві найважливіші якісні його характеристики. Перша – суть притаманних суспільству інституцій і зміст установлених цими інституціями правил гри для підтримання найрізноманітніших форм людської життєдіяльності. Інституції, за Д. Нортом, – це формальні й неформальні обмеження та правила (конституції, закони, договори, звичаї), а також примуси, що структурують взаємодію людей у суспільстві. Крім того, це правила моральної й етичної поведінки людей у соціумі загалом і у створенні та збільшенні багатства зокрема. Друга – прийнятий у суспільстві спосіб регулювання доступу громадян до різноманітних організаційних форм (політичних, економічних, соціальних тощо) за допомогою встановлених правил гри. Організаційні форми – це підприємства, установи, спілки, партії, товариства, асоціації, інші юридичні особи та неформальні об'єднання. Саме такі об'єднання дають громадянам змогу реалізувати їхні прагнення. Фінансові вливання міжнародних фінансових інституцій, скеровані не адресно на масштабні

інвестиційні проекти та реформи, а на латання бюджетних дірок і проїдання, – це риба замість вудочки. У країнах, де панує суспільний лад із обмеженим доступом, правила гри є такими, що люди не мають повного доступу до можливостей, які їм надала б участь у різноманітних організаціях та об'єднаннях. У такому суспільстві особисті стосунки, а надто між владними індивідами (хто, чий і звідки), становлять основу суспільних зв'язків і кардинально впливають як на правила гри, так і на доступ людей до можливостей. Відповідно можновладці прагнуть зберегти свою монополію на доступ до можливостей та обмежують доступ простих (чужих, не своїх) осіб до політичних, економічних, соціальних та інших благ. Щоб зберегти свій статус, верхівка періодично відкуповується від народу певним перерозподілом благ чи широким запровадженням субсидій (купує спокій за частку владної ренти), культивує таким чином патерналізм і популізм. Суспільство з обмеженим доступом орієнтоване в економіці не на створення нової вартості, а на присвоєння наявної, на пошук ренти, на зовнішні позики, визиск ресурсів, обмеження конкуренції, патерналізм. Усе це зрештою не збільшує, а зменшує суспільний добробут.

Світ перебував у стані закритого доступу, аж доки на початку XIX століття не виник стан речей, який Д. Норт називає суспільним ладом із відкритим доступом, котрий має такі характеристики: відсутність обмежень на заняття економічною, політичною, релігійною й освітньою діяльністю; відкритий й доступний для всіх підтримку організаційних форм у будь-якому виді діяльності; верховенство права, доступне всім громадянам. За такого ладу особисті стосунки теж важливі, проте громадянам у суспільному житті вже не потрібно орієнтуватися тільки на них. В обох суспільних устроях – і з обмеженим, і з відкритим доступом – існують і публічні, і приватні організації, але за першого держава обмежує доступ людей до них (він відкритий лише для «еліти»), а за другого – ні [11].

Українська економіка не має зрозумілих і захищених «правил гри», що впорядковують поведінку ринкових агентів і роблять прогнозованим інституційне середовище [2]. Рентоорієнтована поведінка, рейдерство та корупція вказують на наявність в економіці України «інституційної пастки», під якою розуміють стійкі норми або неефективні інститути, що мають інерційний характер. Прикладами останніх можуть бути бартер, неплатежі, корупція, тіньова економіка, ухилення від сплати податків [2]. В Україні створено

деструктивне інституціональне середовище, яке стримує темпи економічного зростання, залучення іноземних інвестицій і подолання бідності. Важливим елементом є поява формальних інститутів, які закріпили соціальну нерівність. Корупція стала елементом не лише неформальної, але й формальної інституційної системи [2].

На думку англійського мислителя Г. Спенсера, бідність і багатство – явища, що виникають закономірно, а нерівність збільшується одночасно зі зростанням суспільного виробництва, проте він вважав, що бідність – явище не стільки соціальне, скільки особиста проблема тих, хто не зміг вписатися у соціальні рамки. Тому втручання держави у природний розвиток суспільства є недоцільним, бо бідність і багатство – явища позитивні, вони стимулюють людський розвиток [15].

Дж. Бентам займав більш радикальну позицію стосовно бідних: самі бідні винні у власній бідності, тому суспільство не повинно нести за них жодної відповідальності. Звідси висновок, що треба скасувати всі допомоги бідним. П. Прудон бачив основну причину бідності у суперечності між безмежністю споживання й обмеженістю виробництва. Вочевидь, людина у лоні цивілізації отримує за допомогою праці те, що потрібно для підтримки тіла і розвитку душі – ні більше, ні менше, а «злидні – покарання за непомірність і лінощі». Звідси вирішення проблеми бідності Прудон бачив у загальній економії та праці [14].

Звичайно, не можна обійти увагою і позицію німецького соціолога та філософа М. Вебера. Вебер вважав, що народ покірний волі Божій лише доти, доки бідний [3, с. 178]. Водночас німецький мислитель цілком жорстко засуджує підхід до осягнення бідності, стверджуючи, що «пуриганство наділило капіталізм деякими сигнальними зв'язками: створило культурний клімат, у якому бідність могла розглядатися як результат індивідуальних моральних вад, тобто неробства та марнотратства, і тим самим визволило систему від відповідальності за бідність».

Розуміння бідності як невід'ємної частини ринкової економіки й оцінки її як блага для всього суспільства призвело до виникнення груп населення, для яких убогість стає способом життя, відбувається «включення» їх у культуру бідності. Найбільший резонанс викликала концепція «культури бідності», розроблена професором Іллінойського університету О. Льюїсом. У кінці 60-х років О. Льюїс виділив чотири головні блоки ознак «культури бідності»:

1) низький рівень участі та критичну налаштованість щодо суспільних інститутів – державних структур, політичних партій, релігії, шлюбу; 2) мінімальний рівень організованості поза межами сім'ї; 3) відмінні від загальноприйнятих взаємини статей – відсутність дитинства, ранні сексуальні контакти, вільні шлюби, висока частота абортів тощо; 4) переважання таких установок як безпомічність, залежність, принизливе становище, низька мотивація до праці; орієнтація на сьогоднішній день, нездатність до планування [16].

Як бачимо, економісти та філософи дотримувалися різних підходів до розуміння бідності та необхідності її подолання. Для одних бідність – результат неоднакових здібностей і конкуренції, для інших – наслідок непомірності та лінощів. Одні вважали, що з бідністю потрібно боротися, натомість інші вказували на позитивні результати бідності, зокрема мотивацію до праці. У будь-якому разі бідність і багатство спостерігаються в усіх економічних системах і будь-яких країнах.

З метою аналізу рівня бідності авторами проведено опитування серед жителів міст і сіл Львівської області. Для забезпечення репрезентативності використано дані Головного управління статистики у Львівській області щодо структури населення станом на 2020 рік за віком, статтю та місцевістю проживання [12]. Загалом опитано 500 осіб, а структура вибірки відповідає структурі населення області за вказаними вище критеріями (табл. 1).

Як відомо, рівень бідності безпосередньо залежить від рівня доходів громадян, їхніх споживчих витрат і заощаджень. За рівнем заощаджень можна простежити і рівень бідності, оскільки багатші сім'ї заощаджують більшу частину своїх доходів. Для визначення рівня заощадження населення в анкеті було сформульовано питання: «Який відсоток своїх особистих доходів Ви заощаджуєте на місяць?» із варіантами відповідей: «менше 1%/взагалі не заощаджую», «1–5%», «5–10%», «10–15%», «15–20%» і «більше 20%». Розподіл відповідей опитаних зручно аналізувати, використовуючи гістограму, відображену на рис. 1.

Відповідно до результатів відповідей на зазначене запитання більше третини населення Львівської області заощаджують менше 1% своїх доходів або їм взагалі не вдається заощаджувати. Крім того, 66,92% або більше двох третіх опитаних респондентів заощаджують менше 10% своїх особистих доходів.

Структура населення Львівської області станом на 2020 рік

	Міська та сільська місцевості			міська місцевість			сільська місцевість		
	Обидві статі	чоловіки	жінки	Обидві статі	чоловіки	жінки	Обидві статі	чоловіки	жінки
Львівська область									
до 20 років	21%	11%	10%	12%	6%	6%	9%	4%	4%
20–29	13%	7%	6%	8%	4%	4%	5%	3%	3%
30–39	17%	9%	8%	11%	5%	5%	6%	3%	3%
40–49	14%	7%	7%	9%	4%	4%	5%	3%	3%
50–59	14%	6%	7%	8%	4%	5%	5%	3%	3%
60–69	12%	5%	7%	7%	3%	4%	4%	2%	2%
більше 70	10%	3%	7%	6%	2%	4%	4%	1%	3%
Всього	100%	47%	53%	61%	28%	32%	39%	19%	20%

Джерело: розраховано авторами на основі [12].

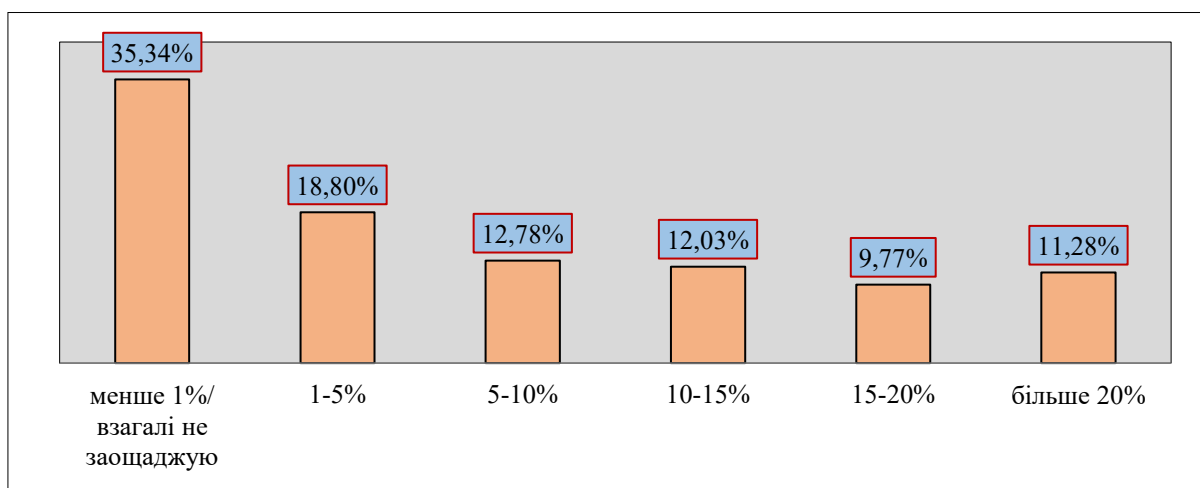

Рис. 1. Розподіл відповідей опитаних щодо рівня особистих заощаджень на місяць

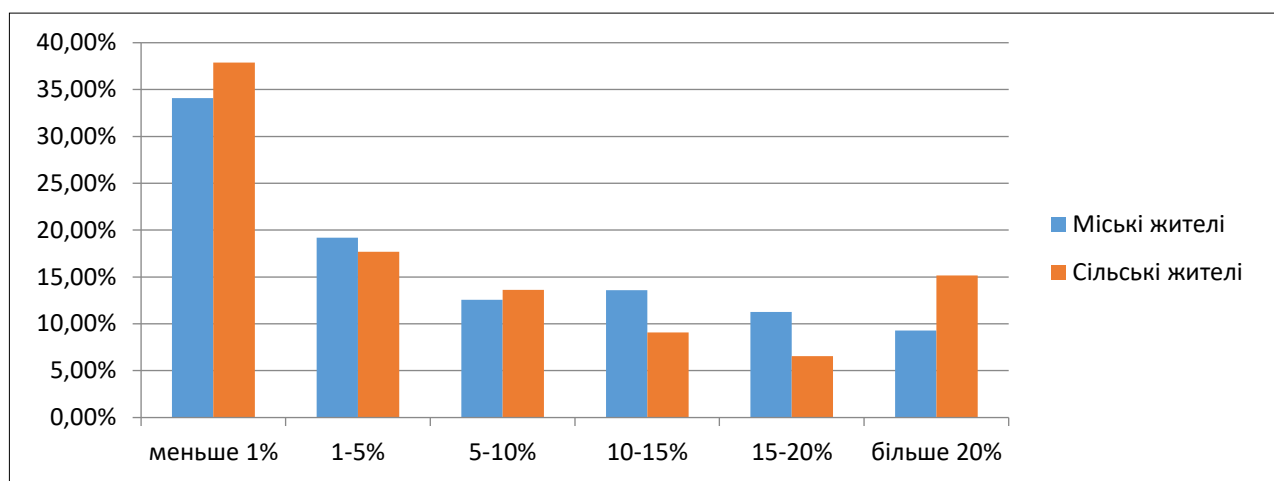

Рис. 2. Розподіл відповідей опитаних міських і сільських жителів щодо рівня особистих заощаджень на місяць

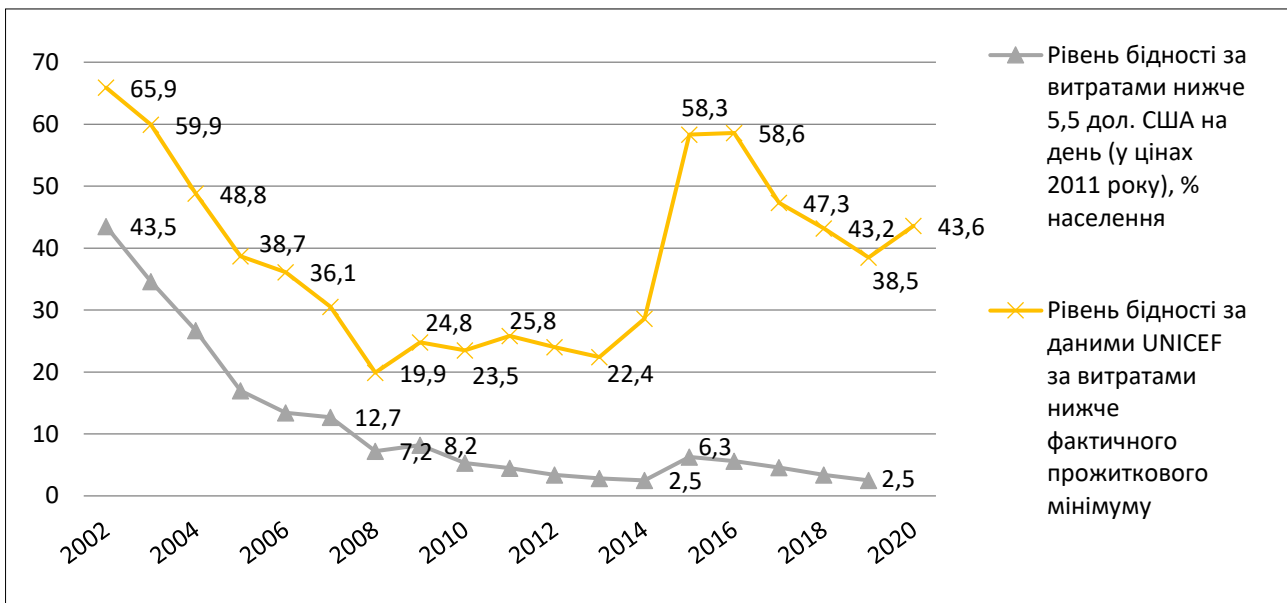

Рис. 3. Динаміка рівня бідності в Україні.

Як свідчать результати розподілу відповідей серед міських і сільських жителів, 69,19% сільських жителів і 65,89% міських жителів заощаджують менше 10% своїх особистих доходів, що може свідчити про вищий рівень життя у містах. Водночас рівень заощаджень суттєво залежить від використовуваного доходу, а тому така висока частка населення, що заощаджує менше 10% особистого доходу, свідчить про низький рівень його життя.

Відповідно до даних показника рівня бідності за витратами, нижчими за фактичний прожитковий мінімум, рівень бідності в Україні стрімко знижувався із 65,9% у 2002 році до мінімального значення у 19,9% у 2008 році. З початком світової фінансової кризи 2008–2009 рр. рівень бідності зріс до 24,8% у 2009 році, залишаючись відносно стабільним до 2013 року. У 2014–2015 рр. відбулась суттєва девальвація національної грошової одиниці, зростання темпів інфляції, а також падіння рівня ВВП України спричинене Революцією Гідності та подальшою війною на Донбасі. Тож рівень бідності зріс до 58,3% і 58,6% у 2015 та 2016 роках відповідно. Починаючи із 2016 року рівень ВВП України зростає, що спричинило зниження рівня бідності до 38,5% у 2019 році.

Подібну динаміку демонструє показник рівня бідності за витратами нижче 5,5 дол. США на

день, знижуючись з 43,5% у 2002 році до 7,2% у 2008 році. У період фінансової економічної кризи індикатор зріс до 8,2% у 2009 році, а повторне його зростання відбулося у період кризи 2014–2015 рр., коли рівень бідності збільшився із 2,5% у 2014 р. до 6,3% у 2015 р. Надалі спостерігається поступове зниження рівня бідності на фоні економічного зростання 2016–2019 рр.

Висновки. Традиційно до причин формування бідності належать природні та географічні фактори, економічні фактори, медичне забезпечення адміністративно-урядові проблеми, соціальні та демографічні фактори. Бідність в Україні має ще й певні особливості: низький рівень життя населення загалом; психологічне несприйняття економічної нерівності; раптова неочікувана бідність; так звана бідність поколінь; зростання кількості людей, котрі вважають себе бідними.

На превеликий жаль, рівень бідності в Україні залишається достатньо високим, а темпи економічного зростання країни не дозволяють забезпечити стрімке зростання доходів на душу населення. За даними звіту Державного комітету статистики «Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів (за матеріалами вибіркового обстеження)», частка домогосподарств, котрі відносять себе до категорії бідних, зросла із 65,3% у 2019 році до 67,1% у 2020.

Список літератури:

1. Аристотель. Сочинения : в 4 т. Москва : Просвещение, 1978. Т. 2. 687 с.
2. Бричка Б.Б. Чинники фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств та теоретичні аспекти їх впливу. *Вісник Львівського університету ім. І. Франка. Серія економічна*. 2010. Вип. 43. С. 102–110.
3. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ : Основи, 1994. 261 с.

4. Енциклопедія політичної думки. Кейнс. URL: https://slovnuk.me/dict/politics_encyclopedia/%D0%9A%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D1%81 (дата звернення: 02.11.2021).
5. Золотих І.Б. Історія економічних вчень. Економічні погляди Джона Стюарта Мілля. URL: <https://ukrtextbook.com/istoriya-ekonomichnix-vchen-zolotix-i-b/istoriya-ekonomichnix-vchen-zolotix-i-b-1-ekonomichni-poglyadi-dzhona-styuarta-millya-18061873-rr.html> (дата звернення: 05.11.2021).
6. Комарова О.О., Братченко Л.Є. Специфічні ознаки бідності в українському суспільстві. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 7. С. 117–124.
7. Красун А., Турчин Я. Бідність в Україні та шляхи її подолання. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2008. Вип. 20. С. 81–85.
8. Лопух К.В. Адам Сміт про причини нерівності в суспільстві. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2016. Вип. 49. С. 239–249.
9. Мельниченко С.В. Проблеми дослідження феномену бідності в соціально-філософській традиції. *Вісник НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2009. Вип. 3. С. 43–50.
10. Мельниченко С.В. Соціально-філософська рефлексія діалектики бідності та багатства. *Вісник НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. Вип. 2. С. 40–45.
11. Мельничук В. Від бідності до багатства. URL: <https://m.tyzhden.ua/publication/202120> (дата звернення: 02.11.2021).
12. Населення та міграція. Головне управління статистики у Львівській області. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Database/19DEMOGR/databasetree_uk.asp (дата звернення: 02.03.2021).
13. Новіков Д.О. Взаємозв'язок функцій оплати праці у трудовому праві з класичною економічною теорією. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Право»*. 2016. Вип. 24. С. 43–51.
14. Рудакевич О., Кришевський Т. Бідність як соціальне зло. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/11696/1/2016_rud_kryshevsky.pdf (дата звернення: 02.12.2021).
15. Спенсер Г. Соціальна статика. Изложение социальных законов, обуславливающих счастье человечества. Киев : Гама-Принт, 2013. 496 с.
16. Харченко Н. Різноманітність аспектів бідності: спроба соціологічного аналізу. *Наукові Записки НАУКМА. Політологія. Соціологія*. 1999. Т. 7. С. 38–49.

Voitovych N.M., Brychka V.B. POVERTY IN UKRAINE: HISTORICAL AND ECONOMIC ANALYSIS

Different interpretations of the phenomenon of poverty by both philosophers and economists are presented in the article; a survey was conducted among residents of cities and villages of Lviv region to analyze the level of poverty; it is established that the level of poverty remains high, and the rates of economic growth do not allow to raise living standards quickly. Research methodology is a systematic approach to the study of the phenomenon of poverty using general scientific methods, especially systematization, typology, generalization, as well as statistical methods. The questionnaire method was used to interview residents of cities and villages of Lviv region. The scientific novelty of the article is analysis of the phenomenon of poverty with a combination of historical material with empirical data related to the level of income of citizens, their consumer expenditures and savings. Traditionally, the causes of poverty include natural and geographical factors, economic factors, medical care, administrative and governmental problems, social and demographic factors. Poverty in Ukraine also has certain features: low living standards of the population as a whole; psychological rejection of economic inequality; sudden unexpected poverty; the so-called poverty of generations; an increase in the number of people who consider themselves poor. Unfortunately, the level of poverty in Ukraine remains quite high, and the country's economic growth rate does not allow for rapid growth in per capita income. According to the report of the State Statistics Committee "Self-assessment of households in Ukraine of their income (according to a sample survey)", the share of households that consider themselves poor, increased from 65.3% in 2019 to 67.1% in 2020.

Key words: poverty, poverty rate, income, expenditure, savings.